SKLEPNI PREDLOG GENERALNEGA PRAVOBRANILCA F. G. JACOBSA, predstavljeni 24. februarja 2005[1]

1. Ta zadeva se nanaša na postopek, ki ga je sprožil zavarovalec proti svojim zavarovalnicam, da bi dobil povračilo po polici glede na svojo odgovornost proti oškodovancu, zavarovalnice pa so želele k temu postopku pritegniti drugo zavarovalnico, ki je oškodovanca domnevno zavarovala za isti zavarovalni primer.

2. Osnovno vprašanje je, ali je – za uporabo Bruseljske konvencije[2] – navedena okoliščina urejena s pravili o pristojnosti v zadevah v zvezi z zavarovanjem ali pa s posebno določbo, ki se nanaša na intervencijske postopke.

3. Če je treba uporabiti to določbo, se postavi nadaljnje vprašanje glede pogojev, od katerih je odvisna njena uporaba.

Bruseljska konvencija

4. Bruseljska konvencija ureja pristojnost in izvrševanje sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah. Naslov II določa pristojnost glede na države pogodbenice. Člen 2 določa splošno pravilo, da imajo pristojnost sodišča države pogodbenice, v kateri ima tožena stranka stalno prebivališče ali sedež. V nadaljevanju so določene izjeme od tega pravila, ki dodeljujejo pristojnost v primerih določenih tožb drugim sodiščem.

5. Med temi izjemami se člen 6(2) nanaša na intervencijske postopke. Po tej določbi je mogoče osebo, ki ima stalno prebivališče ali sedež v državi pogodbenici, tožiti tudi „kot tretjo stranko v tožbi glede garancije ali v kakršnem koli postopku kot tretjo stranko pred sodiščem, kjer teče prvotni postopek, razen če je bil ta postopek začet samo z namenom, da bi to osebo izvzeli iz pristojnosti sodišča, ki bi bilo sicer pristojno v tej zadevi".

1 — Jezik izvirnika: angleščina.

2 — Z dne 27. septembra 1968 o sodni pristojnosti in izvrševanju sodb v civilnih in gospodarskih zadevah. Prečiščeno besedilo konvencije, kot je bila spremenjena s štirimi naknadnimi konvencijami o pristopu, je objavljeno v UL 1998, C 27, str. 1. Po 1. marcu 2002 (po času, ki se nanaša na obravnavani primer) je konvencijo nadomestila Uredba Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o sodni pristojnosti in priznavanju in izvrševanju sodb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 2001, L 12, str. 1), ki pa ne velja za Kraljevino Dansko in nekatera čezmorska ozemlja drugih držav članic.

6. Oddelek 3 naslova II se nanaša na pristojnost v zadevah v zvezi z zavarovanjem. Določa to:

„*Člen 7*

V zadevah v zvezi z zavarovanjem je pristojnost določena v tem oddelku, ne da bi to vplivalo na določbe členov 4 in 5 točka 5.

Člen 8

Zavarovalnica s sedežem v državi pogodbenici je lahko tožena:

1. pred sodišči države, v kateri ima sedež, ali

2. v drugi državi pogodbenici, pred sodišči kraja, kjer ima stalno prebivališče ali sedež zavarovalec, ali

3. če gre za sozavarovalnico, pred sodišči v državi pogodbenici, v kateri je začet postopek proti vodilni zavarovalnici.

Člen 9

Glede zavarovanja odgovornosti ali zavarovanja nepremičnin je zavarovalnica lahko tožena tudi pred sodiščem v kraju, kjer je prišlo do škodnega dogodka. Enako velja, če premičnine in nepremičnine krije ista zavarovalna polica in jih je prizadel isti škodni dogodek.

Člen 10

Glede zavarovanja odgovornosti je možno, če to dopušča pravo sodišča, zavarovalnico pozvati, da se udeleži postopka, ki ga je oškodovanec sprožil zoper zavarovanca.

Določbe členov 7, 8 in 9 se uporabljajo za tožbe, ki jih vloži oškodovanec neposredno proti zavarovalnici, če so take neposredne tožbe dopustne.

Če pravo, ki ureja takšne neposredne tožbe, določa, da se lahko zavarovalec ali zavarovanec pridružita tožbi kot stranki, bo tudi za njiju pristojno isto sodišče.

Člen 11

Ne da bi to vplivalo na določbo tretjega odstavka člena 10, lahko zavarovalnica sproži postopek samo pred sodišči države pogodbenice, v kateri ima stalno prebivališče ali sedež tožena stranka, ne glede na to, ali je slednja zavarovalec, zavarovanec ali upravičenec iz zavarovanja.

Določbe tega oddelka ne vplivajo na pravico do vložitve nasprotne tožbe pred sodiščem, pred katerim v skladu s tem oddelkom teče osnovni postopek.

Člen 12

Od določb tega oddelka je mogoče odstopiti samo s sporazumom o pristojnosti:

1. ki je bil sklenjen po tem, ko je prišlo do spora, ali

2. ki omogoča zavarovalcu, zavarovancu ali upravičencu iz zavarovanja, da sproži postopek pred drugimi sodišči kot tistimi, ki so navedena v tem oddelku, ali

3. ki je sklenjen med zavarovalcem in zavarovalnico, ki imata oba v času sklenitve pogodbe sedež oziroma stalno ali začasno prebivališče v isti državi pogodbenici, in ki določa pristojnost sodišč te države, in sicer celo v primeru, da pride do škodnega dogodka v tujini, pod pogojem, da ta dogovor ni v nasprotju s pravom te države, ali

4. ki je sklenjen z zavarovalcem, ki nima stalnega prebivališča ali sedeža v državi pogodbenici, razen če je zavarovanje obvezno ali se nanaša na nepremičnine v državi pogodbenici, ali

5. ki se nanaša na zavarovalno pogodbo, ki krije enega ali več zavarovalnih primerov iz člena 12a.“

7. Člen 12a našteva zavarovalne primere, povezane zlasti z gospodarskim prevozom z morskimi plovili in zrakoplovi.

8. Oddelek 8 določa pravila, ki zadevajo povezane tožbe, vložene pred sodišči različnih držav pogodbenic. Člen 22 določa, kolikor je relevantno za ta primer, to:

„Kadar so vložene povezane tožbe pred sodišči različnih držav pogodbenic, sme katerokoli sodišče, razen sodišča, ki je prvo začelo postopek, med tekom postopka na prvi stopnji prekiniti postopek.

[...]

Za namen tega člena se šteje, da so tožbe povezane, če so tako tesno povezane med seboj, da se zdita njihova skupna obravnava in odločanje o njih smiselni, da bi se s tem izognili nevarnosti nezdružljivih sodnih odločb, ki bi izhajale iz ločenih postopkov."

Dejansko stanje in postopek

9. Družba Soptrans s sedežem v Bouluju v Franciji je lastnica parkirišča, na katerem parkira nove avtomobile, namenjene za prodajo in transport v Evropi. V ta namen je za škodo, ki bi nastala na navedenih vozilih, zavarovana pri zavarovalnicah GIE Réunion européenne, AXA, Winterthur, Le Continent in Assurances Mutuelles de France, ki so vse ustanovljene v Franciji.

10. Toča je 13. avgusta 1990 poškodovala več na parkirišču parkiranih vozil, ki so last družbe General Motors España (v nadaljevanju: GME), katere zavarovalnica Zurich España ima sedež v Španiji. V postopku, ki ga je v Španiji sprožila GME, je prišlo do poravnave med družbama GME in Soptrans, po kateri je morala Soptrans plačati GME 120 milijonov pezet odškodnine.

11. Soptrans je nato sprožila postopek proti zavarovalnicam pred Tribunal de Grande Instance v Perpignanu, v katerem je poskušal doseči izdajo sklepa za poravnavo škode s strani zavarovalnic zaradi nastale odgovornosti. Zavarovalnice so nato zahtevale, naj se vključi v postopek tudi zavarovalnica Zurich España na podlagi člena L 121-4 francoskega zakona o zavarovanju, ki se nanaša na hkratno pokritost s strani ločenih zavarovalnih polic. Zurich España je trdila, da je pristojno sodišče v Barceloni, kjer ima sedež.

12. S sodbo z dne 5. februarja 2001, ki je bila izdana po pritožbi na odločbo sodišča v Perpignanu, je Cour d'Appel v Montpellierju razsodilo, da se Zurich España ne more vključiti v postopek pred francoskimi sodišči.

13. Zavarovalnice družbe Soptrans (v nadaljevanju: tožeče stranke) zdaj izpodbijajo to sodbo pred Cour de Cassation, ki je prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ali za poziv v zvezi z garancijo ali intervencijo med zavarovalnicami, ki ne temelji na pogodbi o pozavarovanju, temveč na zatrjevanem kopičenju zavarovanj ali na položaju sozavarovanj, ki spada med zadeve v zvezi z zavarovanjem, veljajo določbe oddelka 3 naslova II Bruseljske konvencije z dne 27. septembra 1968, kot je bila spremenjena s pristopno konvencijo iz leta 1978?

2. Ali se pri določanju pristojnega sodišča ob pozivu za aktiviranje jamstva ali za intervencijo med zavarovalnicami, uporablja člen 6, točka 2, in če je odgovor pritrdilen, ali je njegova uporaba odvisna od obstoja medsebojne zveze med različnimi postopki v smislu člena 22 Konvencije ali najmanj od dokaza, da med temi postopki obstaja zadostna medsebojna zveza, ki kaže na odsotnost zlorabe pri izbiri pristojnega sodišča?"

14. Tožeče stranke, Zurich España, Komisija in vladi Francije in Italije so predložile pisne izjave. Vse razen italijanske vlade so se tudi udeležile obravnave.

Prvo vprašanje

15. Stranke se razhajajo v tem, ali se za invervencijski postopek med zavarovalnicami v zvezi z večkratnim zavarovanjem ali sozavarovanjem uporabi oddelek 3 naslova II Konvencije. Tožeče stranke, Komisija in Italija zatrjujejo, da se oddelek 3 ne sme uporabiti, medtem ko Zurich España in Francija zatrjujeta, da se sme.

16. Zdi se mi, da kljub ohlapnemu besedilu člena 7 določbe v tem oddelku niso namenjene uporabi v postopkih med zavarovalnicami.

17. Tako stališče podpirajo vse vsebinske določbe oddelka, zlasti členi 8, 10 in 12, ki jasno predvidevajo postopke, ki jih sproži zavarovalec, zavarovanec ali oškodovanec, ter člen 11, ki se nanaša na postopke, sprožene proti zavarovalcu, zavarovancu ali upravičencu.

18. To stališče dodatno podpira sodna praksa Sodišča, po kateri so ta oddelek in tudi mnoge druge posebne določbe Konvencije namenjeni zaščiti šibkejše stranke, v tem primeru „zavarovanca, ki je najpogosteje soočen s tipsko pogodbo, o določbah katere se sploh ne more več pogajati, in je v šibkejšem gospodarskem položaju“,[3] ali „stranke, ki se jo šteje za gospodarsko šibkejšo in manj izkušeno v pravnih zadevah kot drugo stranko zavarovalne pogodbe“[4]. Ne morem si zamisliti okoliščin, v katerih bi mogla zavarovalnica trditi, da je v odnosu do druge zavarovalnice v takšnem šibkem položaju, in v katerih bi lahko uveljavljala zaščito po tem oddelku.

19. Zato iz prvotnega postopka izhaja, da je bilo popolnoma v skladu z oddelkom 3, da je sodišče izbrala družba Soptrans.

20. S tega stališča je torej v okviru postopkov, ki sodijo na področje uporabe tega oddelka, mogoče ugotoviti, da člena 8(3) in 10 dovoljujeta, da se zavarovalnica, ki se jo pozove, naj prispeva k povračilu škode, vključi v postopek pred sodiščem, zunaj pristojnosti po njenem sedežu.

21. Res je, da se nobena od teh določb ne nanaša na okoliščine, kakršne so podane v obravnavani zadevi. Člen 8(3) se nanaša na sozavarovalnico in kljub uporabljenim izrazom v vprašanju nacionalnega sodišča se zdi jasno, da razmerje med tožečimi strankami in zavarovalnico Zurich España v dani zadevi ni razmerje sozavarovanja v smislu navedenih določb.[5] Člen 10 se nanaša na tožbe, ki jih vloži oškodovanec.

22. Vendar pa dejstvo, da se zavarovalnica priključi kot intervenient tretje stranke v postopku, ki ga je sprožila stranka, ki ni zavarovalnica, ne nasprotuje ureditvi zadevnega oddelka.

23. Nazadnje, tudi če bi razmišljali o uporabi oddelka 3 za intervencijske postopke med tožečimi strankami in zavarovalnico Zurich España – pri čemer sem že zgoraj pojasnil, da sem prepričan, da se navedeni oddelek ne nanaša na postopke med zavarovalnicami –, bi lahko samo člen 11, ki omejuje pravico zavarovalnice, da izbere sodišče, pri katerem bo začela postopek, zahteval, naj se ta

3 — Sodba z dne 14. julija 1983 v zadevi Gerling (201/82, Recueil, str. 2503, točka 17).

4 — Sodba z dne 13. julija 2000 v zadevi Group Josi (C-412/98, Recueil, str. I-5925, točka 65).

5 — Glej točko 149 Schlosserjevega poročila o konvenciji o pristopu Kraljevine Danske, Irske in Združenega kraljestva Velika Britanija in Severna Irska h konvenciji o sodni pristojnosti in izvrševanju sodb v civilnih in gospodarskih zadevah in k protokolu o njeni razlagi s strani Sodišča Evropskih skupnosti (UL 1979, C 59, str. 71).

postopek začne na sodišču, kjer ima sedež zavarovalnica Zurich España.

24. Vendar, prvič, člen 11 omenja le tožence, ki so zavarovalci, zavarovanci ali upravičenci; drugič, sodišče je izbrala družba Soptrans in ne tožeče stranke; in tretjič, člen 11 le utrjuje splošno pravilo o stalnem prebivališču ali sedežu tožene stranke iz člena 2,[6] ki je glede intervencijskih postopkov urejeno v členu 6(2). Ta določba je predmet drugega vprašanja.

25. Zato je na prvo vprašanje treba odgovoriti tako, da intervencijskega postopka med zavarovalnicami, ki temelji na domnevnem večkratnem zavarovanju, ne urejajo določbe o zadevah v zvezi z zavarovanjem iz oddelka 3 naslova II Bruseljske konvencije.

Drugo vprašanje

26. Z drugim vprašanjem nacionalno sodišče sprašuje, ali se pri določanju pristojnosti pri intervencijskem postopku med zavarovalnicami uporabi člen 6(2) Konvencije, in če se, ali je njegova uporaba odvisna od tega, ali obstaja povezava med različnimi zahtevki v smislu člena 22 ali od dokaza o zadostni povezavi med takimi zahtevki, ki kaže na to, da izbira sodišča ne pomeni zlorabe.

27. Zavarovalnica Zurich España za primer, če bi se štelo, da se oddelek 3 ne more uporabiti, alternativno zatrjuje, da v obravnavani zadevi ne bi bile izpolnjene zahteve iz člena 6(2) in da se ta določba ne bi mogla uporabiti. Po drugi strani pa tožeče stranke, Komisija in Italija trdijo, da se člen 6(2) mora uporabiti.

28. Te različne trditve se nanašajo na tri sporne dejavnike.

29. Prvič, v zvezi s pogojem, da prvotni postopek ne sme biti začet samo, da bi tretjo stranko izključili iz pristojnosti sodišča, ki bi sicer bilo pristojno v zadevi, je zavarovalnica Zurich España na obravnavi trdila, da so ji tožeče stranke poskušale onemogočiti pristojnost španskega sodišča z usmerjanjem družbe Soptrans v vodenje postopka na tak način, da zanj ne bi bilo pristojno špansko sodišče.

6 — Glej točko 30 sklepnih predlogov generalnega pravobranilca Fennellyja v zadevi Group Josi, navedeni v opombi 4.

30. Vendar pa je to vprašanje dejanskega stanja, ki ga mora ugotoviti nacionalno sodišče. Če bi se ugotovilo, da je bil edini namen izbire sodišča ta, da se zavarovalnica Zurich España izključi iz pristojnosti sicer pristojnega sodišča, se člen 6(2), kakor je zapisan, gotovo ne bi uporabil.

31. Drugič, obstaja razhajanje o tem, ali je uporaba člena 6(2) pogojena z obstojem povezave med prvotnim postopkom in intervencijskim postopkom v smislu člena 22 Konvencije oziroma z dokazom o povezavi med tema postopkoma, pri katerih ne gre za zlorabo.

32. Glede prvega dejavnika se strinjam s trditvijo, da če toženec vključi v postopek tretjo stranko, obstaja neločljiva povezava med to pridružitvijo in prvotnim postopkom. Kot navaja Komisija, obstaja povezava v interesu, ki ga ima prvotni toženec s tem, da poskuša od intervenienta zagotoviti predložitev jamstva ali drugačne oblike odškodnine za posledice prvotnega zahtevka.

33. Nikakor ni sporno, da obstaja neločljiva povezava med tožbo proti zavarovalnici, s katero se poskuša doseči povračilo zaradi posledic zavarovanega dogodka, in med postopkom, s katerim ta zavarovalnica poskuša doseči prispevek druge zavarovalnice, ki je domnevno zagotovila kritje za isti dogodek.

34. Na tej podlagi mislim, da ni treba dodatno zahtevati obstoja kakršne koli tesnejše povezave v smislu člena 22 ali kakšne druge določbe. Zato se z navedbami o natančni naravi take povezave ni treba ukvarjati.

35. Glede drugega dejavnika je treba navesti, da obstoj oziroma neobstoj namena, da bi stranko izključili iz siceršnje pristojnosti, ni odvisen od povezave med prvotnim postopkom in intervencijskim postopkom, pri čemer po mojem mnenju ni nobene podlage za povezovanje obeh meril.

36. Zavarovalnica Zurich España kljub temu navaja ugotovitev pritožbenega sodišča v

Montpellierju, da ni bojazni, da bi osnovni postopek in intervencijski postopek lahko vodila do nasprotujočih si sodnih odločb.

37. Vendarle ocenjujem, kot sem že omenil, da sta obravnavana postopka neločljivo povezana in da merila iz člena 22, ki vsebujejo tveganje, da bi prišlo do nezdružljivih sodnih odločb, niso bistvena. Vsekakor pa je treba poudariti, da člen 22 le dovoljuje – in ne zahteva – sodiščem, ki so prva začela postopek, da prekinejo postopek ali se izrečejo za nepristojna.

38. Tretjič, več strank se ukvarja z vprašanjem, ali lahko nacionalna procesna pravila o dopustnosti izključijo intervencijski postopek s področja uporabe člena 6(2).

39. Tožeče stranke, Komisija in Italija se v zvezi s tem sklicujejo na stališče Sodišča v zadevi Hagen, da „člen 6(2) v zvezi s tožbo o jamstvu le določa, katero sodišče je pristojno, in se dejansko ne ukvarja s pogoji dopustnosti“ ter da „se je treba glede procesnih pravil navezati na nacionalna pravila, ki jih uporabi nacionalno sodišče“[7].

40. Tožeče stranke poudarjajo, da člen 325 francoskega zakona o postopku v civilnih zadevah določa, da so intervencijski postopki dopustni samo, če imajo dovolj tesno povezavo z zahtevki strank v prvotnem postopku.

41. Jasno je, da nacionalna procesna pravila lahko omejijo možnost, da bi vodili tovrstne intervencijske postopke pred sodiščem, pristojnim za obravnavo prvotne tožbe.

42. Vendar pa iz zadeve Hagen[8] izhaja, da nacionalno sodišče ne sme uporabiti nacionalnih pravil o dopustnosti, če bi ta imela za posledico omejevanje uporabe pravil o pristojnosti iz Konvencije.

7 — Sodba z dne 15. maja 1990 v zadevi Hagen (C-365/88, Recueil, str. I-1845, točki 18 in 19).

8 — Točka 20.

43. Člen 6(2) se torej uporablja pri določanju pristojnosti pri intervencijskih postopkih med zavarovalnicami, kakor take postopke urejajo nacionalna procesna pravila. Zaradi povezave med takimi postopki in prvotnimi tožbami je njihova uporaba odvisna samo od neobstoja dokazov, ki bi kazali na to, da je bil prvotni postopek začet samo, da bi intervenienta tožene stranke izvzeli iz pristojnosti sodišča, ki bi bilo sicer pristojno v njegovem primeru.

Predlog

44. Zato menim, da bi moralo Sodišče na zastavljeni vprašanji Cour de Cassation odgovoriti:

1. Določbe o zadevah v zvezi z zavarovanjem oddelka 3 naslova II Bruseljske konvencije z dne 27. septembra 1968, kot je bila spremenjena, se ne uporabljajo za intervencijske postopke med zavarovalnicami, ki temeljijo na domnevnem večkratnem zavarovanju.

2. Člen 6(2) iste konvencije se uporabi za ugotavljanje pristojnosti pri intervencijskih postopkih med zavarovalnicami, kot take postopke urejajo nacionalna procesna pravila. Njegova uporaba je odvisna samo od neobstoja dokazov, ki bi potrjevali, da je bil prvotni postopek začet samo, da bi toženca intervenienta izvzeli iz pristojnosti sodišča, ki bi bilo sicer pristojno v njegovem primeru. Nacionalna pravila o dopustnosti se smejo uporabiti, če ne škodijo učinkovitosti Konvencije.